

100* EESTI INIMEST MINU KODUKOHAS / OMA NÄOGA NARVA**

* Valides selle pealkirja, võiks iga projekti tegija määrata realistliku, aga inspireeriva numbri, mitu lugu plaanitakse kokku koguda (vastavalt oma kogukonna suurusele ja osalevate õpilaste arvule).

** Või muu kohanimi.

KOOLIASTE	III–IV kooliaste
ÕPIPROJEKTI PIKKUS	4 nädalat
AINE	<p>Soovitame õpiprojekti mitme aine lõiminguna: eesti keel, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, geograafia ja võõrkeeled</p> <p>Selle kogumiku tunnikavad, mis sobivad läbimiseks enne projekti alustamist:</p> <ul style="list-style-type: none">• III kooliaste, geograafia: „Kes elab Eesti sees? Kes elab väikse Eesti sees?”• Gümnaasium, ühiskonnaõpetus: „Mitmenäoline Eesti”
TEEMA VÕI KURSUS	<p>Ajalugu: lähiajalugu II või lähiajalugu III Ühiskonnaõpetus: ühiskond ja selle areng Eesti keel ja kirjandus: identiteet ja eesti kultuur Geograafia: ränne Võõrkeeled: tutvus võõrkeelsete inimeste kultuuriga*</p> <p>* Intervjueeritavate hulka võib teadlikult otsida soome, saksa, vene või inglise kultuuritaustaga inimesi, et õppetegevust saaks siduda koolis õpetatava võõrkeelega.</p>
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none">• mõistab mitmekultuurilisuse kontseptsiooni oma kodukoha näitel (ajalugu)• analüüsib kultuuri arengu põhijooni ja seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega (ajalugu)• analüüsib teabeallikate järgi etteantud piirkonna rahvastikku ja selle muudatusi (geograafia)• tunnetab Eestit mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana (eesti keel)• tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate rahvaste kultuurielu vastu (võõrkeeled)• õpib kasutama intervjuud kui ühte võimalikku uurimismeetodit
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSED	<ul style="list-style-type: none">• väärtustab ja austab erinevust ja mitmekesisust• märkab ja tuleb toime mitmekultuurilise suhtluse väljakutsetega• kuulab teisi empaatiliselt• märkab, kuidas inimeste erinev sotsiaalkultuuriline arengukeskkond mõjutab seda, kuidas nad käituvad ja maailma tajuvad

**ARENDAVAD
ÜLDPÄDEVUSED**

- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel
- **Suhtluspädevus** – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust

**KESTLIKU ARENGU
EESMÄRGID**

11. eesmärk: kestlikud linnad ja kogukonnad
18. eesmärk: kultuur

MEETODID

- uurimine
- intervjuu
- ettekannete tegemine

ÕPPEVAHENDID

- arvutid kirjade kirjutamiseks, telefonid intervjuude salvestamiseks
- tulemuste esitlemiseks vajalikud materjalid
- refleksioon „valgusfoori” meetodil: valge või värviline paber; värvilised kriidid või viltpliatsid (punane, kollane ja roheline)

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Projekti eesmärk on tutvustada õpilastele Eesti kultuurilist mitmekesisust, toetada nende teadlikkust eri rahvusgruppide panusest kohaliku kogukonna arengusse ning arendada nende suhtlusoskusi ja kultuuritundlikkust. Projekti raames intervjuueeritakse erineva rahvusliku taustaga inimesi oma kodukohas, analüüsitakse saadud teavet ning jagatakse õpitut koolikogukonnaga. Projekti inspiratsioon on INSA korraldatud teavituskampaania „[Oma näoga Eesti](#)”.

Õpiprojekti kava on mõeldud ideede kogumikuna, mida kujundada vastavalt ajale ja ressurssidele, mis teie kontekstis saadaval on.

SISSEJUHATAVAD TEGEVUSED

Gloaalne tasand

Alustuseks uurige ühiselt allolevaid küsimusi.

- Mitu riiki on maailmas? (195 – vt [Worldometers.info](#))
- Mitut keelt maailmas räägitakse? (7146 – vt [Ethnologue.com](#))
- Mida tähendab rahvus? (Võimalik vastus: ühtse etnilise identiteedi või etnilise kuuluvusega grupp, keda võib ühendada keel, kultuur, religioon või päritolu, aga kes ei pea tingimata olema riiklikult iseseisev rahvas.)
- Kui palju on maailmas rahvuseid? Täpset arvu on keeruline öelda, kuna teadlased on eriarvamusel ja ka riikides kogutakse andmeid erinevalt. Hinnanguliselt on see arv üle 3000. Uurige ühiselt nt lehel [Friendly Borders](#) välja toodud rahvaste ja põlisrahvaste nimekirja, et saada kultuuririkkusest aimu.)

Kui teil on aega, võite läbi teha harjutuse „Maailm kui 100 inimesega küla”. Õpilased kujutavad ette, et kogu maailma rahvastik – üle 8 miljardi inimese – taandatakse 100 inimeseni, aga nii, et säilib proportsionaalne jaotus. Vt ülesannet ja ingliskeelset videot [siin veebilehel](#). Toome välja võimalikud küsimused arutamiseks või visualiseerimiseks (vt näidet [siin](#)):

- Kui palju inimesi selles „külas” pärineb Aasiast, Aafrikast, Euroopast, Põhja- ja Lõuna-Ameerikast või Okeaniast?
- Millised keeled on kõige rohkem esindatud, nt mandariini keel, inglise keel või hispaania keel?
- Kui suur osa on kristlased, moslemid, juudid, mittereligioossed jne?
- Kui paljud elavad linnades, kui paljud maapiirkondades?
- (Lisaküsimused teistel maailmahariduslikel teemadel: kui paljudel on juurdepääs puhtale veele, elektrile või internetile? Kui paljud on kirjaoskajad? Kui paljud peavad hakkama saama vähem kui 2,15 dollariga päevas?)

Variant on ka mõne ürituse jooksul tuua ühte ruumi kokku 100 õpilast ja anda statistika edasi erinevate gruppidega nagu [siin](#).

ÕPIPROJEKTI TUTVUSTUS

Eesti tasand

Vaadake klassiga omal valikul ühte lühivideot [Kultuuririkkuse aasta veebilehelt](#). Tehke ajurünnak ja proovige nimetada eri rahvuseid, kes Eestis elavad. Koguge vastused tahvlile kokku.

Anna seejärel õpilastele ülesandeks Statistikaameti [rahvastiku andmebaasist](#) või [rahvaloendus.ee](#) veebist leida infot, milliseid rahvuseid ja kui palju Eestis elab. Oluline infokild: 2021. aasta rahvaloenduse andmetel elab Eestis 211 rahvusest inimesi.

Proovige üles leida 10–15 kõige rohkem esindatud rahvust ja arutage, kui palju rahvuseid jäi teie klassil veel nimetamata. Kui võimalik, visualiseerige statistilised andmed mõnel loomingulisel viisil, et mitmekesisusest tekiks parem ettekujutus.

Kohalik tasand

Tutvusta klassile õpiprojekti sisu, eesmärki, kestust ja lõpptulemust: teie ülesanne on otsida üles oma kodulinna/valla või maakonna eri rahvustest inimesed ja kuulata nende lugusid. Projekti eesmärk on mõista mitmekultuurilisuse kontseptsiooni oma kodukoha näitel. Projekt kestab kokku 4 nädalat ja selle tulemusel tehakse klassis üksteisele ettekandeid, moodustatakse koolimaja seintele näitus või tutvustatakse mõnel muul viisil oma kodukoha inimesi.

Õpetaja võib valiku kas ise ära teha või arutleda koos õpilastega, millist varianti eelistatakse.

Õpiprojekti tutvustades on mõistlik omavahel kokku leppida allolevates küsimustes.

1. Kui kaua projekt kestab?
2. Kas tööd tehakse gruppides või individuaalselt? Kui suured peaksid grupid olema?
3. Millises keskkonnas tegutsetakse (Google Drive, paber ja pliats, Onedrive, Stuumium, eKool vms)?
4. Millised on tähtsaimad eesmärgid?
5. Kuidas esitlete üksteisele lõpptulemusi? Mõned variandid:
 - ettekanne ja esitlus klassile
 - plakat klassiruumi seinale
 - rahvusvähemusi tutvustav näitus koolimajas
 - lühivideod
 - visuaalne kollaaž

PROJEKT**Eeltöö**

Jagage klass paaridesse, kus iga paar tegeleb ühe rahvusgrupiga. Rahvusgrupid võivad ka korduda. Otsustage ühiselt, kas võtate ühendust ainult esimese põlvkonna välispäritolu inimestega või ka teise ja kolmanda põlvkonnaga (vt täpsemat infot põlvkondade osas [Rahvaloenduse veebist](#)).

LIHTSAM VARIANT: otsi enne projekti alustamist välja kontaktid ja inimesed, kes esindaks teie kodukohas elavaid rahvuseid.

KESKMINE VARIANT: näita õpilastele, kust leiab infot teie koduvallas/linnas elavate inimeste kohta (elanike arv, eri rahvused). Anna tunni ajal kõigile ülesanne otsida interneti abiga infot, millisest rahvusest inimesi teie koduvallas/linnas elab.

RASKEM VARIANT: palu õpilastel kodus iseseisvalt leida infot, mis rahvusest inimesed teie koduvallas/linnas elavad.

Oma kodukohas eri rahvuste ülesleidmiseks saab küsida abi kohaliku omavalitsuse kultuuriosakonnalt. Samuti võib abiks olla Eestis tegutsevate kultuuriseltsidega ühendust võtmine (vt [Integratsiooni Sihtasutuse tabel](#)) või eri kogukondade Facebooki gruppidesse kirjutamine.

Kontakteerumine

Paarid otsivad endale sobiva intervjuueeritava, võtavad temaga ühendust, küsivad intervjuu jaoks esialgse nõusoleku ja leiavad sobiva ühise aja intervjuu tegemiseks.

LIHTSAM VARIANT: küsi ennatlikult inimeste nõusolekut projektis osalemiseks ja anna õpilastele ettevalmistatud kontaktide nimekiri.

KESKMINE VARIANT: õpetaja või keegi õpilastest küsib intervjuueeritavatega esmase kontakti saamiseks abi koolikogukonnalt/lastevanematelt.

RASKEM VARIANT: anna õpilastele ülesanne ise leida neile määratud rahvusvähemuse esindaja, tutvustada talle projekti ja küsida nõusolekut projektis osalemiseks.

Enne küsimuste koostamist ja intervjuueerimist võiksid õpilased vastava rahvusvähemuse kohta eeltööd teha ja tutvuda selle rahvuse keele, kultuuri, tavade ja traditsioonidega. Kui mõni grupp on siia tulnud ajaloolistel või poliitilistel põhjustel, siis uurige üheskoos ka seda tausta.

Küsimuste ettevalmistamine

Intervjuu võiks katta järgmisi teemasid: päritolu, intervjuueeritava või tema (vana)vanemate ränne Eestisse, kohanemine, elu Eestis, traditsioonid ning Eestis elamise positiivsed ja negatiivsed küljed.

LIHTSAM VARIANT: õpetaja annab õpilastele ette näidisküsimused, millest juhinduda.

RASKEM VARIANT: õpilased valmistavad ette intervjuu küsimused ja lasevad õpetajal need üle vaadata.

Intervjuud

Selgita, kuidas teha head intervjuud ning mis teemad võiksid intervjuuga kaetud olla. Siin on mõned soovitusel, mida võib julgelt täiendada: austa intervjuueeritava aega ja privaatsust; kuula tähelepanelikult ja esita järelküsimusi; küsi küsimusi, mis on avatud ja neutraalsed.

Oluline on, et eelkokkulepped oleksid enne intervjuud tööpoolest tehtud: kas salvestamine on lubatud, milline asukoht intervjuueeritavale sobiks, kui palju on tal vestluse jaoks aega, kas ta eelistab video teel intervjuu tegemist või füüsilist kohtumist.

LIHTSAM VARIANT: õpilased teevad intervjuu kirjalikult, suheldes intervjuueeritavaga kas e-kirja teel või mõnes muus suhtluskanalis. Sel juhul puudub keelebarjäär, kuna intervjuueeritav saab vastata oma emakeeles ja vastused on võimalik sobiva digitoõriista abil tõlkida.

KESKMINE VARIANT: õpilased teevad intervjuu videosilla kaudu.

RASKEM VARIANT: õpilased kohtuvad intervjuueeritavaga näost näkku.

Intervjuudest tehakse klassikaaslastele esitamiseks kokkuvõtte varasemalt kokkulepitud viisil kokkuvõtte (esitlused, näitus vms). Kokkuvõttes arvestatakse ka varem kogutud taustateavet selle rahvusgrupi kohta.

Arutelu ja refleksioon

Projekti lõpus võib õpilastega arutleda järgnevatel teemadel:

1. Kodukoha kultuur ja identiteet: millised sinu kodukoha kultuuriaspektid teevad selle unikaalseks võrreldes teiste piirkondadega? Kas tunned, et sinu kodukoha kultuur on aja jooksul muutunud? Milliseid vanu traditsioone on sinu kodukohas aja jooksul unustatud ja milliseid uusi on tekkinud? Mis on peamised muutuste põhjused?
2. Traditsioonide muutumine ja ülekandumine: kas kõik sinu kogukonnas elavad rahvused saavad oma traditsioone vabalt järgida? Kui ei, siis miks? Kuidas saab noorem põlvkond aidata traditsioone säilitada ja edasi kanda?
3. Võõras keskkonnas kohanemine: millised on kõige suuremad väljakutsed, millega inimesed uue keskkonnaga kohanemisel kokku puutuvad? Kuidas saab kogukond aidata uutel tulijatel paremini integreeruda? Kas oled märganud, et võõras keskkonnas elamine muudab inimeste arusaamu oma päritolukultuurist? Kui jah, siis kuidas?
4. Ränne/migratsioon: millised on peamised põhjused, miks inimesed otsustavad oma koduriigist lahkuda? Kuidas mõjutab ränne/migratsioon kohaliku kogukonna kultuuri ja majandust? Kuidas saaks rändega seotud väljakutseid tõhusamalt lahendada?
5. Ühiskondlik ja majanduslik ebavõrdsus: kas sinu kodukohas (või riigis) on kõigil inimestel võrdsed võimalused hariduse, töö ja eluaseme saamiseks? Kui ei, siis miks? Kuidas mõjutab majanduslik ebavõrdsus inimeste suhteid kogukonnas? Milliseid samme võiks astuda, et suurendada ühiskondlikku ja majanduslikku võrdsust sinu kodukohas?

Kutsume teid ka arutlema kultuurilise mitmekesisuse ehk kultuuririkkuse teemal. Kultuuririkkust saab lahti seletada mitmeti – nt [Sõnaveebi](#) värskel definitsiooni kohaselt on see „paljude eri inimrühmade loovast mõttest tulenevate tegevuste, tavade ja kommete olemasolu ühiskonnas”.

- Millist väärtust loob kultuuririkkus sinu kodukohale ja kogukonna elule (nt toetab innovatsiooni või loovust)?
- Mis on mitmekesise ühiskonnaga kaasnevad ohud või riskid ja kuidas saaksime neid ennetada?
- Kas sinu arvates mõistetakse ja väärtustatakse sinu kodukohas eri rahvuste ja kultuuride panust piisavalt? Miks või miks mitte?
- Kas oled märganud näiteid, kus eri kultuuride kooseksisteerimine on viinud uute traditsioonide või tavade tekkeni?
- Kuidas saaksid koolid ja haridusasutused edendada avatust ja mitmekesisuse väärtustamist oma kogukonnas? Mida saavad selleks teha noored ise?

REFLEKSIOON

Pärast arutelu on soovituslik ka kogemuse üle reflekteerida. Selleks võib kasutada eri meetodeid, näiteks „valgusfoori”. Valgusfoor on hea tööriist oma projektide ja senise tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks ning analüüsimiseks. Selle käigus analüüsivad osalejad oma projekti kolmest vaatevinklist:

- roheline – aspektid ja tegevused, mis on mind tõeliselt üllatanud;
- kollane – aspektid ja tegevused, mis on läinud vastavalt eelnevatele ootustele;
- punane – aspektid ja tegevused, mis on mind negatiivselt üllatanud.

Isiklikuks analüüsiks kulub 30 min. Seejärel jagavad osalejad oma kogemusi grupis. Suurema grupi puhul võib moodustada väikesed alagrupid oma valgusfoori tutvustamiseks ja suuremas ringis jagatakse kokkuleppeliselt nt punaseid aspekte.

Harjutuse sissejuhatuses on oluline häälestada osalejaid olema enda vastu väga ausad, ja julgustama neid ka kõige raskemaid aspekte välja tooma. Harjutuse käigus võib küsida lisakommentaare ja täpsustusi. Pärast harjutust võib jätkata just punase fooritule alt välja tulnud aspektidele lahenduste pakkumisega.

Vahendid: valge või värviline paber; värvilised kriidid või viltpliatsid (punane, kollane ja roheline).

Autor/allikas: Deniss Rutšaikov (<https://mitteformaalne.ee/methods/valgusfoor/>)